

Nr 85.

Av herr Spångberg m. fl., om sänkning av åldersgränsen för rätt att deltaga i val till riksdagens kamrar.

I den mänskliga samhällsutvecklingens historiska förlopp avlösa de stora tidsperioderna varandra under trycket av produktionsförhållandenas växlingar. Varje sådan utvecklingsperiod får sin prägel av sitt säregna ekonomiska samhällsinnehåll, vilket i sin ungdom, i periodens begynnelse, är fullt historiskt berättigat och utgör något högre och förnuftigare i förhållande till föregående, lägre utvecklingsperiod, men vilket under utvecklingens förlopp åldras och slutligen brister sönder och lämnar plats för en följande periods ännu mera förnuftiga och berättigade ekonomiska samhällsinnehåll.

Jämsides därmed födes, utvecklas, åldras och sönderfaller den politiska form, som utgör den yttre omklädnaden kring och avspeglings av varje utvecklingsperiods ekonomiska samhällsinnehåll.

Så är även den borgerliga "demokratien" med dess typiska kännemärke — den "allmänna" rösträtten inom den kapitalistiska samhällsanarkiens ram — ingenting annat än den moderna industrialismens och kapitalismens, alltså borgardömetts ideologiska avspegling på det politiska området.

Då den föregående feodala utvecklingsperiodens inre ekonomiska krafter upplöstes under trycket av 17- och 1800-talets oerhört förändrade produktionsförhållanden, bröts undan för undan i Europa och Amerika (märk sydstaterna i U. S. A.) den feodala ekonomien ned och ersattes med den moderna storindustrialismens och storkapitalismens nya, relativt högre, förnuftigare och alltså historiskt mer berättigade ekonomiska system. Men därmed nedbröts även feodalismens en gång i tiden relativt historiskt berättigade, men nu föråldrade och dödsdömda politiska form: det enväldiga furstedömet av guds nåde med eller utan råds råde. Ur sitt eget ekonomiska väsende och som en klar yttre avspegling av detsamma framfödde det kapitalistiska nya samhället sin egen nya, efter tidsförhållandena tänjbara och lämpade politiska

form: den borgerliga demokratien, vars rent formella politiska och juridiska jämnlighet mellan "medborgarne" lika snillrikt som ändamålsenligt döljer den underliggande reella ekonomiska olikheten dem emellan.

Det stora historiska skolexemplet utgör här det stora föregångslandet och urtypen för alla moderna borgerliga demokratiska stater, Frankrike fr. o. m. den stora borgerliga revolutionen av 1789. Konungadömet och de feodala maktägande undansopades genast av det till makten komna "tredje ståndet". Republik infördes och har även allt sedan dess — med de två kejsardömenas, restaurationens och julikungadömet mellanrum — varit den normala statsformen. Detsamma gäller om den "allmänna" rösträtten och en parlamentarism med stark lutning åt enkammersystem. Allt detta har målmedvetet åsyftat att dölja för de stora proletära massorna i landet den omätliga ekonomiska klassklyftan, som skiljer dem från den lilla besittande klicken. I början lyckades detta utmärkt. François Noël Babeufs försök 1796—97 att föregripa utvecklingen och genom en politisk kupp förverkliga kommunismen saknade såväl de objektiva nationalekonomiska som de subjektiva folkpsykologiska förutsättningarna, och denne, en av den franska revolutionens noblaste och mest renhjärtade föregångsmän, fick med sitt liv böta för sin utopi. Med allt starkare pendelslag gör sig kommunismen påmint vid juli- och februari-revolutionerna för att under den kortvariga Pariserkommunen 1871 för första gången uppvisa ett reellt förverkligande. Ännu alltjämt efter dess nedslående i blod lyckas den maktägande kapitalistklassen blanda massorna med den "allmänna" rösträttens sken.

Men under allt detta fortgår i Frankrike likasom i alla andra länder den kapitalistiska samhällsanarkiens självupplösningsprocess. Dess inre självfrätande krafter befinna sig i oavlätlig verksamhet. Den av den nya varuhushållningen och profitjakten framskapade konkurrensen såväl inom som mellan staterna utlöses i trustbildningar och imperialism, i rikedomarnas anhopning på allt färre händer och det proletära eländets tillväxt, i en till ytterlighet skärpt klasskamp, i förödande världskrig. I segerlandet Frankrike, som därtill är den borgerliga demokratiens och den "allmänna" rösträttens urtyp, sjunker francen till tredjedelen av sitt värde, förlamas industrien under trycket från det förtvivlade Tysklands svältkonkurrens, växer masselälandet ut såsom motsvarighet till fåtalets enorma penninganhopningar och barbariska lyx, gör den tillväxande kommunismen klasskampen medveten för dessa massor, medan de maktägande av sitt eget i upplösning stadda ekonomiska samhällsskick drivas viljelöst och obönhörligt fram mot ett stundande nytt världskrig.

Emellertid har — för att alltjämt begagna oss av samma historiska exempel — det franska proletariatet varit klokt nog att inse den borgerliga

”demokratiens” relativa historiska berättigande under den kapitalistiska produktionsperioden och att vid alla tillfällen i görligaste mån — låt vara vanligast med nog så klena resultat — utnyttja den för att lindra åtminstone något av den proletära nöden och därmed åtminstone i någon mån stärka den proletära slagkraften i klasskampen. Den franska staten är i likhet med alla andra kapitalistiska stater ingenting annat än borgardömets råa och brutala minoritets- och våldsdiktatur under det ej ens längre nödtorftigt skylande omhöljet av en nästan uteslutande rent formell ”demokrati”. I den ”allmänna” rösträttens land gå massorna till val efter tidningspressens anvisningar, och pressen är nästan undantagslöst kapitalets sköka — för att inte nu tala om de ofta förekommande direkta röstköpen, röstpressningarna o. s. v. Men trots allt detta och i så ojämna stridsvillkor söker dock proletariatets framsynta, revolutionära förtrupp utnyttja även det slöa vapen, som borgardömet genom sin s. k. ”allmänna” rösträtt medgivit det, till att fullfölja sina ovan angivna syftemål. I väntan på den kapitalistiska samhällsupplösningens mognande fram till slutkraschen söker proletariatet erövra varje om än så obetydlig maktposition, som i sin mån kan bidra till den proletära nödens lindrande och därmed till den proletära slagkraftens stärkande i klasskampen. Proletariatet har insett, att — hur djupt det än genomskådat den borgerliga ”demokratiens” rätta värde och betydelse — dock även rent borgerliga reformer inom den sönderfallande kapitalistiska samhällsanarkiens ram faktiskt äga en viss betydelse för proletariatets seger i klasskampen — något som intimt sammanhänger med borgardömets inre självmotsägande och självupplösande natur. Därför har också just det franska proletariatets medvetna kraftinsats ej minst i det parlamentariska arbetet i kritiska lägen bevarat det republikanska statsskicket, värnat och utökat den ”allmänna” rösträtten, delvis demokratiserat rättsväsendet, avskaffat statskyrkan och framskapat ett religionslöst folkskolesystem.

Det franska proletariatets sätt att se på och utnyttja den ”allmänna” rösträtten och hela den borgerliga parlamentarismen har haft sin fulla motsvarighet hos hela den politiskt upplysta och framskridna delen av världsproletariatet. Genom rusdrycksförbudets välsignelserika befrielsegärning har faktiskt på rent parlamentarisk väg inom borgarestatens ram proletariatet i U. S. A., Finland, Island och en del andra stater lyckats i strid mot den härskande kapitalistklassens motstånd (vilket ju även demonstrerades här i Sverige under sommaren 1922) bryta det ohyggliga rusdryckstyraniet i sina länder. Genom på parlamentarisk väg vunna framsteg i sociallagstiftningen har på vissa enskilda punkter ernåtts en viss lättnad i det proletära nödläget. I sin syn på kapitalismen såsom ett historiskt nödvändigt genomgångsskede, som måste genomlidast på vägen fram till en högre och förnuftigare utveck-

lingsperiod, har världsproletariatets politiskt upplysta del alltid kämpat för rösträttens tänkbarast radikala utsträckning och därefter även begagnat sig av densamma för att på alla de punkter, varpå vi nyss givit några av de mest typiska exemplen, söka bringa någon lindring i den proletära nöden och någon utökning av proletariatets revolutionära slagkraft. Just så handlade icke minst Rysslands revolutionära arbetare redan från första riksdumavalen och fram till den stora revolutionen i november 1917. Så länge proletariatet ännu suckar under den kapitalistiska samhällsanarkiens våldsdiktatur, tager det de faktiska tidsförhållandena just sådana de äro och utnyttjar alla de maktmöjligheter, vilka det inom denna våldsdiktatur kan ernå, däribland även den "allmänna" rösträtten, varken överskattande eller underskattande deras alltid mycket relativa betydelse.

Från dessa synpunkter är det också alltid som det svenska proletariatet allt ifrån de dagar, då dess klasskänsla först vaknade och begynte taga sig uttryck, har åttlytt det organiserade världsproletariatets gamla paroll att bland sina förrevolutionära reformkrav även upptaga det på en i största möjliga mån utsträckt rösträtt. Redan från ganska lång tid tillbaka hade den då i ett enhetligt, revolutionärt betonat socialdemokratiskt parti organiserade svenska arbetareklassen uppställt som första punkten på sitt partiprogram: "allmän, lika och direkt rösträtt för alla män och kvinnor från 21 års ålder". Det är visserligen sant, att detta i själva verket ingenting annat är än ett rent borgerligt reformkrav och den logiska konsekvensen av kapitalismens naturliga avspiegling i det "demokratiska" statsskicket. Det är ej mindre sant, att mycken vidskeplig övertro bedrivits och i synnerhet just nu inom vida kretsar bedrivs inom socialdemokratien med en oerhörd överskattning av de resultat, som den "allmänna" rösträtten tros kunna medföra. Men detta utesluter icke ett ögonblick den sunda och riktiga motivering för rösträttskravet, som givits oss genom den historiska utvecklingen själv, sådan vi i det föregående skisserat upp den. Och på den motiveringen är det även, som rösträttskravet alltid främst burits upp av socialdemokratiens revolutionära oppositionsgrupp, den grupp som efter socialdemokratiska partiets klyvning 1917 bildade Sveriges kommunistiska parti (till en tid kallat "Socialdemokratiska vänsterpartiet"). Redan vid partiets bildande bevarades i dess dagspolitiska program det gamla rösträttskravet, endast nu utvidgat att gälla från 20 års levnadsålder. Detta sistnämnda beror på vår fullt oemotsägliga uppfattning, att just från den borgerliga "demokratiens" egen synpunkt böra de åldersklasser, vilka utkallas till fullgörande av sin s. k. "värnplikt", också äga den lilla smula "medborgarfrihet", som tillkommer övriga medborgare.

Vi ha alldeles särskilt här i Sverige ett typiskt exempel på, hurusom med fortgången av den kapitalistiska samhällsanarkiens inre upplösnings-

process också dess politiska "demokratiska" omklädnad brytes sönder. I detta från kapitalistisk och industrialistisk synpunkt mycket efterblivna land "förverkligades" den borgerliga "demokratien" sent och blev aldrig mer än ofullgånge. Intresset för en åtminstone till det yttre påseendet något så när anständig formaldemokrati har alltid varit minimalt hos de maktägande. T. o. m. från franska revolutionens kapitalistiska formaldemokratis synpunkt var 1865 års rösträttsreform en den ynkligaste parodi. Landets efterblivna kapitalistiska ståndpunkt hade medfört, att massornas klassmedvetande ännu icke på länge hade vaknat. Alltså tillrättalades "reformen" av en liten klick överklassherrar, likasom den förut hade framdrivits just av de uppåtstigande lagren inom borgaresamhället: borgare och (besittande) bönder. Under ett helt släktled lät folket sig nöja med denna halvgångehet. Först med socialdemokratiens uppkomst och frammarsch under 80- och 90-talen började kravet på en utsträckt och med den borgerliga "demokratiens" eget väsende något så när överensstämmande rösträtt göra sig hört och växa sig starkare. De samhällslager, vilka på grund av sin före 1865 nådda ekonomiska maktställning då även nått en däremot svarande politisk position, funno naturligtvis sitt lösenord i det kända "det är bra, som det är". Det var småborgare- och småbondegrupperna under en S. A. Hedins hövdingkap, som från sin klart borgerligt "demokratiska" synpunkt gingo fram för en "allmän" rösträtt. Men de hade varit alltför svaga att något förmå, om de icke fått sitt kraftiga stöd från de nu i den politiska kampen taktfast uppmarscherande arbetaremassorna. Med riktig insikt rörande den säregna tidssituationen i landet stödde dessa liberalismens regeringsförsök och slöto upp i en bred enhetsfront kring kravet på utsträckt rösträtt.

Det är emellertid ett utomordentligt betydelsefullt historiskt faktum, att våra dagars två svenska rösträttsreformer visa följande typiska karaktärsdrag: De förbereddes och framdrevos av massornas utomparlamentariska aktion i klasskampen; den första av dem genomdrevs helt av högern och den andra påverkades väsentligen från samma parti; de ej blott genomfördes dröjande, tveksamt och ofullgånge, utan läto t. o. m. det relativa framsteget kompenseras av ett mycket betydande reaktionärt bakslag: en väsentlig höjning av rösträttsåldern.

Detta sammanhänger med och beror av, att den kapitalistiska ekonomiens upplösningsprocess vid denna tid hunnit göra sig kännbar även i vårt land. De allmänna internationella kriserna på världsmarknaden återverkade på den svenska industrien. Från 1905 till 1908 skakades landets produktiva liv av upprepade häftiga konflikter mellan arbetsköpare och arbetare, vilka konflikter slutligen kulminerade i 1909 års väldiga storlockout och därav framgående storstrejk. De stora företagen drevos under konkurrensens tryck

ej blott att nedpressa arbetarnas löner, utan kanske i än högre grad att söka lamslå de mindre konkurrenterna. Denna företeelse, som särskilt starkt gjorde sig gällande inom textilindustrien, framträdde även i andra produktionsgrenar. Arbetaremassorna, som i första hand kände sig hotade härav, gingo till organiserat försvar för en åtminstone i någon mån människovärdig levnadsstandard. Tvingad av dessa förhållanden fann sig den Lindmanska högerregeringen nödsakad att söka lätta det sociala trycket genom den politiska eftergiften, som fått sitt uttryck i 1909 års rösträttsreform, vilken, såsom ovan sagts, bär ofullgångenhetens tecken. Rösträtt medgavs utan något inkomststreck åt alla män från 24 års ålder till andra kammaren, dock bibehölls ett flertal rösträttsstreck. Kvinnorna uteslötos allttjämt, och proportionalismen genomfördes på ett för de maktägande så välbetänkt sätt, att de stora partierna onaturligt gynnades på de mindres bekostnad. "Reformen" väckte ingen hänförelse och skedde i trötthetens tecken.

Det följande årtiondet kännetecknas av allt våldsammare och allt oftare återkommande ekonomiska kriser på världsmarknaden, vilka naturligtvis så mycket mera återverkade på tillståndet även i Sverige, som den kapitalistiska utvecklingen också i detta land nu äntligen hunnit skjuta kraftig fart. Fram emot 1914 återkomma kriserna så ofta, att de slutligen börja sammanväxa till en enda permanent världskris, vilken härefter är den kapitalistiska samhällsanarkiens typiska karaktärstecken och vilken får sin våldsamma urladdning i världskriget och den därpå följande världsrevolutionen. Vid 1918 års slut är borgarsamhällets tillstånd ytterligt kritiskt ej blott i de dittills krigförande kapitalistiska staterna, naturligtvis i första hand i de besegrade staterna, utan även i neutrala stater sådana som Sverige. Även här har den skenbara ekonomiska uppblomstringen endast varit en sjuklig kristidsföreteelse, det tunna skalet kring en faktisk, långsamt men säkert fortgående ekonomisk upplösning. De då konstlade höga jord- och aktievärdena ha endast vunnits på bekostnad av delvis försummade nybyggnads- och reparationsarbeten, en onaturlig rovdrift på vissa områden, genom en tillfällig krigsprofit och brottsliga spekulationsmanövrer. Vid tyska frontens sammanbrott började de framsynpta svenska kapitalisterna förstå att en förlamande, ja, förintande "fredskris" var nära förestående. De uppskrämdes ytterligare av den omedelbart utbrytande tyska revolutionen, som hotade att, i likhet med vad fallet varit i Ryssland precis ett år tidigare, hastigt övergå till en kommunistisk revolution med borgardömetts störtande och framskapande av proletariatets diktatur. I denna situation var det, som Kommunistiska partiets (då ännu s. k. "Socialdemokratiska vänsterpartiet") representantskap vid sitt möte i Stockholm gav första stöten till en enhetlig proletär aktion genom sitt bekanta anbud till socialdemokratien om en gemensam uppmarsch för ett av representantskapet

föreslaget minimiprogram. En av detta programs punkter är kravet på oinskränkt rösträtt utan alla streck för alla män och kvinnor från 20 års ålder.

Som bekant avvisades det anbudet. Men jäsningen hos massorna var dock så stark, att den härskande överklassen fruktade det värsta för sin maktställning. Här ha vi nu en utomordentligt intressant parallell till de ovan relaterade händelserna 1905—09. Det var de borgerliga partierna, som med socialdemokratiens stöd och hjälp även denna gång skyndade sig att med en välbetänkt och väl genomförd politisk reträtt med minsta möjliga offer — ja, t. o. m. med faktisk vinst — lamslå proletariatets utomparlamentariska uppmarsch. Ännu en gång vann den kapitalistiska samhällsanarkien en galfrist genom en "reform" i rösträttsfrågan vid 1919 års riksdag. Denna gång släpptes kvinnorna fram till valurnorna och några rösträttsstreck bortfölla eller lindrades. Men dessa relativa vinster kompenserades genom bortskärandet alltjämt så när som på en enda åldersklass (24-åringarna vid andra kammarvalen) från valrätt av alla de årsklasser, vilka vid 1909 års "reform" förlorade sin rösträtt, varjämte rösträttsåldern vid val av elektor till första kammaren bestämdes till efter fyllda 27 års ålder.

Huru denna ytterst odemokratiska och alltså mot borgarestatens eget väsende principiellt stridande "reform baklänges" har verkat, därom kan man bilda sig en föreställning genom att undersöka antalet av dem, som på detta sätt berövats en rösträtt, vilken de redan ägde eller vilken de enligt förut gällande bestämmelser skulle ha ägt. Den senast tillgängliga statistiken å Statistiska Centralbyrån rörande antalet män och kvinnor i de olika levnadsåldrarna i Sverige härrör sig från 1917 års folkräkning. (Det senare siffermaterialet är ännu ej slutbearbetat.) Enligt dessa uppgifter fördelade sig sagda år befolkningen i ålder 21—27 år sålunda:

Ålder	Antal
21—22	100.736
22—23	99.640
23—24	95.139
24—25	93.347
25—26	89.492
26—27	90.321

S:a 568,675

Detta är alltså slutsumman av dem, som — bortsett från de rådande rösträttsstrecken — berövats sin rösträtt till första kammaren. Av dem äro även de

två första åldersgrupperna till en summa av 200,376 sedan 1909 års "reform" beröfvade sin rösträtt till andra kammaren.

Som redan betonats, har kommunismen i Sverige liksom överallt eljes inom den kapitalistiska världen alltid framfört så ytterliggående krav som möjligt på största tänkbara radikaliserings av den borgerliga "demokratien" och därmed även av den "allmänna" rösträtten. Men såsom det till klassmedvetande mognade proletarietets centraliserade förtrupp har alltid kommunismen gjort detta utan alla borgerliga illusioner. Lika litet som vi på något vidskepligt sätt överskattat de relativa fördelar, som kunna bli en följd av en radikalt utsträckt rösträtt inom det kapitalistiska samhällets ram, lika litet ha vi låtit oss fångas av den borgerliga fraseologien om rösträttens motive-ring genom något slags allmänmänskligt, naturligt rättskrav. Historien, ej minst den svenska kapitaliststatens historia, har genom en överväldigande massa av vetenskapligt fastslagna bevis klarlagt för oss, att det icke finns och aldrig har funnits — annat än bland den borgerliga ideologiens hjärnspöken — någon som helst slags sådan där allmänmänsklig och naturlig rätt. Så långt man nu över huvud taget kan tala om något allmänt rättsmedvetande, har detta i alla folk och i alla tider ingenting annat varit än den tillfälliga ideologiska avspeglingen av de rådande ekonomiska faktorerna, varför också med produktionsförhållandenas ändring alltid har följt en motsvarande ändring av det s. k. "allmänna rättsmedvetandet". Den "allmänna" rösträtten är, såsom redan påpekats, i full överensstämmelse med denna undantagslösa vetenskapligt fastslagna regel ingenting annat än den naturliga konsekvensen och politiskt ideologiska avspeglingen av det moderna kapitalistsamhällets produktionsförhållanden. Dess historia avspeglar klart det kapitalistiska produktionssystemets uppkomst, tillväxt, förfall och upplösning i de olika staterna.

Nu är Sverige, såsom redan påpekats, ett kapitalistiskt sent utvecklat land, där alltså även den "demokratiska" utvecklingen väsentligen försenats. Den kapitalistiska varuproduktionen fick hos oss sitt uppsving, först när runt om i den övriga världen dess inre självupplösande krafter drivit dess självupplösningsprocess långt. Denna kapitalismens internationella upplösningsprocess kom alltså socialnödvändigt att trycka sin prägel på den svenska kapitalismen redan vid början av dess kraftigaste uppsvingsperiod. Den oerhörda förvirring, som därigenom i Sverige skapades på det ekonomiska området, avspeglades självklart genast på det politiska och vållade all denna osäkerhet, förvirring, vacklande och famlande, som i all synnerhet trycker sin prägel på den svenska rösträttspolitik. Vad den maktägande överklassen, ännu nyss yrvaket väckt ur en halvfeodal utvecklingssepok, tvangs att giva ifrån sig med den ena handen, sökte den att på bakvägar taga igen med den andra. Mot sin

vilja av sin egen kapitalistiska samhällsutveckling tvingad att steg för steg så långsamt som möjligt förverkliga sitt eget "demokratiska" statskick, har den städse sökt att, så vitt möjligt varit, neutralisera de för den skadliga följderna av dettas inre självmotsägelser. Den har naturligt nog — och fullt riktigt och klokt från dess egen synpunkt — sökt till värn mot sitt eget kapitalistiska systems fortgående sönderfallande sätta en så stark statsmakt, d. v. s. en överklassens så hänsynslösa våldsdiktatur som möjligt. Den har därför sökt i största möjliga utsträckning beskära den "allmänna" rösträtt, som den på grund av sitt eget samhällssystem natur tvungits att genomföra. Och den har därvid naturligtvis mest av allt skytt som pesten den proletära ungdomens politiska inflytande. Ty den har fullt riktigt insett, att denna ungdom, som på grund av naturliga förhållanden är i besittning av en stor andlig vitalitet, representerar massornas revolutionära hänförelse, målmedvetenhet, dådkraft och kampvilja. Det är obestriddigt, att överklassen också hittills lyckats i dessa sina strävanden att politiskt oskadliggöra proletärungdomen och att den vunnit ett par avgjorda segrar i det avseendet genom de rent reaktionära bakslagen vid 1909 och 1919 års rösträtts-"reformer".

Lika självklart är då givetvis, att motparten, den klassmedvetna delen av proletariatet, alltid från sin revolutionära synpunkt rest ett energiskt motstånd mot dessa reaktionära åtgärder och alltjämt kämpar för den borgerliga rösträtts utsträckande även till och just till ungdomen. Vi göra detta som sagt utan att på något sätt hemfalla i vår motivering åt några som helst slags borgerliga illusioner. Vi vädja icke till något slags obefintligt borgerligt "rättsmedvetande", eftersom vi på vetenskapligt oemotsägliga grunder veta, att överklassens och proletariatets rättsuppfattning måste gå stick i stäv mot varandra, på grund av att deras ekonomiska intressen i klasskampen gå stick i stäv emot varandra.

Men det är naturligtvis i och för massornas politiska upplysning nödvändigt att konfrontera den maktägande samhällsklassen med dess egna föreburna rättsprinciper, på det att massorna av överklassens egna handlingar må lära sig inse dels den omätliga klyftan mellan överklassens ekonomiska intressen och föreburna rättsprinciper, dels nödvändigheten för proletariatet att på denna punkt likaväl som på alla andra med alla tillgängliga utom- och inomparlamentariska medel kämpa sig fram till allt fastare maktpositioner.

Vi äro förvissade om, att socialdemokratien icke skall tveka att hjälpa oss att förverkliga dess eget partiprograms 1:a punkt med dennas sedan många år tillbaka klart utformade krav: "Allmän, lika och direkt rösträtt vid politiska och kommunala val, för män och kvinnor från och med 21 år." Alla äro ense om, att ingenting annat hade hänt som motivering för ungdomens

berövande år 1909 av dess redan förut ägda rösträtt än kapitalistklassens skräck för ungdomens framträdande såsom proletariatets avantgarde i de vid århundradets början sig allt skarpare tillspetsande sociala striderna. Vid diskussionen i ämnet ha från kommunistiskt håll ständiga förebräelser gjorts mot socialdemokratien därför, att denna icke på ett mera energiskt sätt, än vad som skedde, kastade sig emot ungdomens berövande av sin rösträtt, som den förut ägde.

Utan att här återupptaga den härom förda diskussionen, vilja vi påpeka, att även från Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbunds sida under de sista månaderna gjorts ett betydelsefullt uttalande i den föreliggande frågan. Enligt tidningen "Frihet", nr 13, för fjolåret antogs vid sagda förbunds kongress följande resolution: "Kongressen beslöt uttala sig för genomförandet av den fulla medborgarrätten vid 21 år. At den blivande förbundsstyrelsen uppdrogs att till partiets ledning framföra detta bland ungdomen existerande krav."

I fråga om den ålder, då rösträtten bör vinnas, äro vi av redan ovan angivna skäl principiellt övertygade att 20-årsåldern är den enda verkligt befogade ur alla synpunkter, således även ur borgerligt demokratiska. Emellertid synes den intill år 1909 tillämpade 21-årsgränsen vara den i det allmänna medvetandet hävdvunna och ännu alltjämt omfattade. Så långt sträcker sig ju även det socialdemokratiska partiprogrammets krav. Detta är alltså något, varom alla "reformvänner" torde kunna enas, och i detta enighetsintresses namn vilja vi för tillfället ej heller ställa våra krav högre.

På grund av vad här anförts tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling måtte besluta, att paragraferna 6 och 16 i riksdagsordningen skola erhålla nedanstående ändrade lydelse.

§ 6.

9) Valrätt vid elektorsval tillkommer envar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad från och med kalenderåret näst efter det, varunder han uppnått tjuguetå års ålder.

§ 16.

Valrätt tillkommer en var man och kvinna, som är

svensk undersåte och senast under nästföregående kalenderår uppnått tjuguetå års ålder.

Stockholm den 21 januari 1923.

Aug. Spångberg. *K. Verner Karlsson.* *Viktor Herou.*

Rob. Samuelsson. *K. Kilbom.* *J. P. Dahlén.*

H. Molander.
